

Звіт проведення публічного діалогу з проблематики

«Регулювання ринку деревини»

Зміст

1. Вступ

1.1. Зелена книга «Регулювання ринку деревини»

1.2. Можливі шляхи вирішення проблемних питань

2. Аналіз наданих відповідей/зауважень/пропозицій

3. Подальші кроки

1. Вступ

На сьогодні використання лісових ресурсів як для держави, так і для бізнесу формує ряд пріоритетних викликів. Зокрема це збереження лісів як частини екосистеми та їх використання як товару, адже за площею лісів та запасами деревини Україна є державою з дефіцитом лісових ресурсів. Перешкодою для ефективного та збалансованого управління лісовими ресурсами є застаріле та недосконале нормативно-правове регулювання, яке і стало передумовою для системного перегляду якості регуляторних актів, що регулюють ринок деревини для сектору «Сільське господарство» Офісу ефективного регулювання BRDO.

1.1. Зелена книга «Регулювання ринку деревини»

Зелена книга «Регулювання ринку деревини» створена сектором «Сільське господарство» відповідно до Плану системного перегляду регуляторних актів у сферах сільського господарства та безпеки харчових продуктів, схваленого Робочою групою з перегляду регуляторних нормативно-правових актів у сферах сільського господарства та безпеки харчових продуктів (Наказ Мінагрополітики від 26.08.2016 № 292), з метою виокремлення та аналізу проблематики застосування інструментів регулювання та надання їм оцінки впливу на ринок деревини.

Наявні інструменти регулювання оцінено на предмет ефективності, корупційних ризиків, дружності для бізнесу та доцільності. В результаті проведеного аналізу регуляторного впливу на ринок деревини, експертами виявлено необхідність внесення істотних змін до наявного законодавства та прийняття нових норм. Адже 19% регуляторних актів є неактуальними та потребують скасування або приведення у відповідність до норм чинного законодавства, а 14% регуляторних актів взагалі є незаконними у зв'язку з відсутністю в законодавстві підстав для їх прийняття. Крім того, 50% інструментів регулювання мають високі корупційні ризики, а 20% не мають затверджених порядків їх реалізації.

Всі ці проблеми поглиблюються відсутністю державної стратегії розвитку лісових відносин, що має визначати пріоритетні напрями та цілі як для держави, так і для бізнесу, недостатністю фінансування лісової галузі, збільшенням обсягів незаконних рубок та тіньового обігу деревини, відсутністю обліку лісів, безсиллям українського законодавства у боротьбі з незаконними рубками, неефективністю процедур реалізації деревини на аукціонах та не впровадженням електронним обліком деревини у всіх постійних лісокористувачів.

1.2. Можливі шляхи вирішення проблемних питань

1. Проведення обліку лісів з метою отримання достовірної та актуальної інформації про

- кожну лісову ділянку за площею, кількісними та якісними показниками окремо по усім власникам лісів та постійним лісокористувачам.
2. Затвердження відповідних регуляторних актів з метою запровадження електронної системи обліку деревини, яка є дієвим інструментом, що дозволить державі та бізнесу відстежувати походження деревини від моменту заготівлі до реалізації за межі України і тим самим унеможливить обіг деревини невідомого (сумнівного) походження.
  3. Розроблення Стратегії розвитку лісової галузі, яка визначить збалансовані пріоритетні напрями, для держави і для бізнесу у галузі лісового господарства.
  4. Прийняття закону про посилення відповідальності за незаконні рубки, тіньовий обіг деревини та незаконну господарську діяльність.
  5. Розроблення та впровадження ефективних механізмів реалізації деревини, з прозорими та конкурентоспроможними правилами поведінки для бізнесу.
  6. Вирішення проблем з державним фінансуванням галузі з метою раціонального та ефективного використання лісових ресурсів та забезпечення належної охорони лісу.

2. Аналіз наданих відповідей/зауважень/пропозицій

Огляд наданих відповідей/зауважень/пропозицій, отриманих на круглому столі у місті Києві

Під час обговорення на круглому столі в м. Києві Перший заступник Міністра економічного розвитку і торгівлі Максим Нефьодов наголосив, що МЕРТ зацікавлений у простих та прозорих правилах на ринку. Рішення мають прийматися на підставі реальних даних, а не емоцій. У лісовій галузі існує багато проблем, як з точки зору екології, так і з незаконними рубками та корупцією в силових органах, що не здійснюють в повній мірі розслідування та не доводять склад правопорушень. Крім того, відсутні прозорі механізми реалізації деревини, які б відповідали інтересам як держави, так і бізнесу.

У свою чергу, Голова Держлісагентства Христина Юшкевич відмітила, що держава знає про всі проблеми в лісовій галузі, однак не завжди своєчасно реагує на відповідні виклики. Держлісагентство зацікавлене у співпраці з головними гравцями ринку з метою прийняття ефективних рішень та вирішення відповідних проблем. Христина Юшкевич відмітила: «Ми не вороги, а опоненти. Це робота не дня, місяця, року. Це колосальна робота. Спільно досягнемо успіху. Потрібно не гасити вогонь ситуативно, а робити це без емоцій, системно та структурно».

Народний депутат Остап Єднак відзначив, що ринок деревини має бути вільним і прозорим. Крім того, в державі повинна бути презумпція незаконності вирубки деревини та має бути запроваджена державна електронна система обліку деревини, яка має вирішити низку негативних проблем навколо незаконних рубок та нелегального обігу лісових ресурсів.

Голова галузевого комітету при Європейській бізнес асоціації Богдан Цуприк зазначив, що бізнес зацікавлений у збалансованому веденні лісового господарства (враховуючи екологічні аспекти). Крім того, бізнес зацікавлений у розширенні внутрішнього виробництва деревообробної галузі, яка створює додаткові робочі місця, сплачує податки до бюджетів різних рівнів і зацікавлена у припливі іноземних інвестицій. Однак для прозорого ведення бізнесу компанії мають розуміти, який баланс деревини на ринку, на які обсяги переробки на рік можна претендувати. Крім того, мають бути запроваджені ефективні та прозорі механізми реалізації й електронна система обліку деревини.

Завідувач кафедри дендрології та лісової селекції Юрій Марчук відзначив, що в країні відсутній повний баланс деревини. Сьогодні неможливо підрахувати, скільки деревини потрібно переробній галузі, а скільки можна продавати на внутрішні ринки. Ліс, у зв'язку з відсутністю бюджетного фінансування, залишився взагалі без охорони, відбуваються постійні конфлікти з передачі земель з інших фондів до лісового фонду. Сьогодні лісники відповідають за все: і за охорону лісу, і за незаконні рубки, а також за лісове відтворення і лікування хвороб. Всі ці проблеми має вирішити лише комплексний підхід, зокрема – Державна лісова стратегія.

Експерт Австрійського екологічного агентства Міхаель Суттер відмітив, що всі країни мали такі ж проблеми в лісовій галузі, як і Україна. Тут потрібно застосовувати комбінований підхід, почавши з обліку й інвентаризації лісів.

Огляд наданих відповідей/зауважень/пропозицій, отриманих на круглому столі у місті Житомир

У своєму вступному слові Олексій Шатило (Керівник Департаменту економічного розвитку, торгівлі та міжнародного співробітництва Житомирської ОДА) відзначив важливість питання деревини для Житомирщини. Більшість території області вкрита лісами, об'єм виробництва деревини є одним з найбільших у державі, а лісогосподарська і лісопереробна галузі, разом узяті, є найбільшими в економіці Житомирської області. Проблема чинного регулювання напряду впливає на розвиток галузі деревини та лісопереробної галузі. В Житомирській області 70 юридичних осіб і сотні фізичних осіб-підприємців займаються лісопереробкою. Через недоліки правового регулювання Житомирська область стикається з багатьма проблемами, зокрема нестачею –деревини для деревообробників, навіть враховуючи те, що Житомирська область виробляє дуже багато деревини.

У свою чергу, Маттіас Хальдер відзначив важливість діалогу між державою, бізнесом та громадськістю на шляху вирішення наявних проблем. Пан Хальдер зосередив окрему увагу на встановленні рівних правил регулювання для всіх та створенні такого регулювання, від якого виграють усі: не тільки монополії, а й малий та середній бізнес. Однакові правила гри означають однакові вимоги для всіх. Цей принцип закладено у Small and Medium Enterprises Act, який, у

свою чергу, є одним з фундаментальних принципів Угоди про асоціацію України з ЄС. Для підтримки зусиль Уряду із реформування регулювання на ринку деревини проект 4BIZ залучає до процесу найкращих європейських експертів.

Експерт Австрійського екологічного агентства Міхаель Суттер відзначив, що проблеми, з якими стикається Україна зараз, дуже схожі на проблеми інших країн Східної Європи. Пан Суттер навів декілька прикладів створення системи простежуваності SUMAL в Румунії, досвіду формування підрозділів лісової поліції в Болгарії та Грузії. Також Пан Суттер розповів про систему аукціонів в Австрії та інші деталі лісового регулювання в цій державі.

Начальник територіального органу Держлісагентства у Житомирській області Андрій Курінський зазначив, що роль комунікації формату «від центру до регіону» є конче важливою. У зв'язку з неефективним регулюванням Держлісагентство недоотримує кошти від реалізації деревини. Це частково пов'язано з мораторієм на експорт необробленої деревини: державні підприємства Держлісагентства виконують заготівлю деревини, але лісопереробники не закупають усю деревину, і перші не можуть експортувати надлишок. Тому необхідно ретельно оцінити результати дії мораторію. Це було озвучено не як позиція за відміну мораторію, а для оцінки прийнятих рішень, як зазначив пан Андрій.

Огляд наданих відповідей/зауважень/пропозицій, отриманих шляхом заповнення учасниками форм зворотного зв'язку Зеленої книги «Регулювання ринку деревини» он-лайн, на круглих столах у містах Києві та Житомирі.

Провівши аналіз заповнених форм зворотного зв'язку он-лайн та отриманих у паперовій формі на круглих столах (Див. Таблицю 1) маємо наступні узагальнені висновки:

Переважна більшість учасників двох круглих столів погодились з повнотою та глибиною проведеного експертами Офісу дослідження регулювання ринку деревини, визначеними інструментами державного регулювання та проблемами, що існують на ринку: це зокрема і недоліки процедур видачі документів, проблеми імплементації окремих норм та нечіткості наявного законодавства, недосконале регулювання окремих бізнес-процесів тощо.

Майже усі учасники обговорення (98%) наголосили на необхідності відкритості і доступності «матеріалів лісовпорядкування», регуляторного інструменту, що є основою для лісовідтворення.

Більшість респондентів підтримали думку, що «компенсаційні витрати власникам лісів і лісокористувачам при впровадженні ними заходів щодо розширеного відтворення лісів» є нечітким інструментом регулювання для відтворення лісів.

Щодо ліміту заготівлі деревини, «розрахункової лісосіки», думка учасників опитування розділилась: 44% вважають цей інструмент дієвим для достатнього контролю за процесом заготівлі деревини, а 37% ні.

86% учасників підтримали необхідність створення відкритого реєстру «лісорубних квитків для рубок головного користування та інших рубок», що безумовно знизить корупційні ризики під час заготівлі деревини.

Результати опитування стейкхолдерів щодо інструменту регулювання «Лісорубний квиток для інших рубок» показали, що майже половина (40%) не визначились стосовно ефективності такого інструменту, що свідчить про його складність та заплутаність.

77% учасників підтримали недостатність відповідальності за незаконні рубки.

Запровадження механізму відстеження походження деревини та введення її в обіг було схвалено 94% опитуваних і лише 2% зазначили про те, що такий механізм є непотрібним.

Так само вважають необхідним змінити теперішній порядок реалізації необробленої деревини 80% всіх учасників опитування.

Щодо тимчасової заборони експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді» 67% стейкхолдерів визначили її неефективним інструментом регулювання для боротьби з незаконними рубками.

3. Подальші кроки

1. Вироблення уніфікованих підходів з підготовки та розробки нормативно-правових актів з метою подальшого вирішення проблем у галузі лісового господарства, які б забезпечували баланс інтересів держави та бізнесу в цілому.
2. Запровадження єдиної державної системи електронного обліку деревини, яка відповідатиме вимогам Регламенту ЄС від 20.10.2010 № 995/2010 «Про зобов'язання операторів, які розташовують лісоматеріали та продукцію з деревини на ринку» у частині заборони імпортерам лісоматеріалів розміщення на ринку ЄС незаконно заготовленої деревини і продукції з неї.

Таблиця 1

Результати заповнення форм зворотного зв'язку Зеленої книги «Регулювання ринку деревини»

№	Питання	Місто Київ			Місто Житомир			Он-лайн консультація			Загальний підсумок		
		Так	Ні	Не визначився/ Інше	Так	Ні	Не визначився/ Інше	Так	Ні	Не визначився/ Інше	Так	Ні	Не визначився/ Інше
1	Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що «матеріали лісовпорядкування» мають бути відкритими та доступними?	97%	3%	0%	100%	0%	0%	100%	0%	0%	98%	2%	0%
2	Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що «компенсаційні витрати власникам лісів і лісокористувачам при впровадженні ними заходів щодо розширеного відтворення лісів» є надієвим інструментом регулювання відтворення лісів?	60%	23%	17%	25%	58%	17%	100%	0%	0%	52%	31%	17%

3	Чи вважаєте Ви ліміт заготівлі деревини «розрахункову лісосіку» дієвим інструментом для достатнього контролю за процесом заготівлі деревини?	40%	34%	26%	58%	42%	0%	0%	100%	0%	44%	37%	19%
4	Чи потрібно створювати відкритий реєстр «лісорубних квитків для рубок головного користування та інших рубок»?	86%	9%	5%	83%	0%	17%	100%	0%	0%	86%	6%	8%
5	Чи вважаєте Ви «лісорубний квиток для інших рубок» проблемним інструментом регулювання?	34%	26%	40%	17%	50%	33%	0%	0%	100%	29%	31%	40%
6	Чи вважаєте Ви достатньою відповідальність за незаконні рубки?	12%	74%	14%	17%	83%	0%	0%	100%	0%	13%	77%	10%
7	Чи необхідно запроваджувати	92%	3%	5%	100%	0%	0%	100	0%	0%	94%	2%	4%

	механізм відстеження походження деревини та введення її в обіг?												
8	Чи вважаєте Ви необхідним змінити існуючий порядок реалізації необробленої деревини?	76%	12%	12%	92%	8%	0%	0%	0%	100	80%	10%	10%
9	Чи вважаєте Ви «тимчасову заборону експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді» ефективним інструментом регулювання для боротьби з незаконними рубками?	14%	60%	26%	0%	92%	8%	100%	0%	0%	12%	67%	21%

